

Võitja peab olema looja

Paulo Coelho „Võitja on üksi“

Pilgrim 2009

Tulin saatma sõnumit naisele, keda armastan. Selleks pean ma kustutama mõned universumid või maailmad. Nii annab oma Cannes'i filmifestivalile tuleku põhjusest teada Igor, rikas vene ärimees, Paulo Coelho teoses „Võitja on üksi“.

Lugejana satun kuulsa Cannes'i filmifestivali telgitagustesse. Lootus tähtsat sündmust nautida kustub kiiresti. Saan hämmastava pildi toimuvast: Cannes'i filmifestivalile tulevad kokku inimesed, kes ei hooli filmidest ega kunstist, vaid rahast, mõjuvõimust ja omavahelisest võistlemisest. See üritus on loodud hindamaks pigem üksteise riideid ja soenguid kui kinokunsti. *Unusta filmid. Cannes on moefestival. Mood. Mida inimesed mõtlevad? Nad ei tea, mida see tähendab. „Mood“ on ainult üks võimalus öelda: ma kuulun sinu maailma. Kuid need inimesed seal arvavad, et „mood“ on kõik. Nii toob Paulo Coelho lugejani hulga erinevaid inimesi, keda näiliselt mitte miski ei ühenda. Seejärel põimib ta kokku nende lood, kelle edevus nõuab pidevat omavahelist konkureerimist, et kindlaks teha, kes ikkagi on tippude tipus ja nende omad, kes on meeleheitel, ei tea, mida oma eluga peale hakata, toob välja Superklassi esindajate edevuse ja tühisuse ning õnneotsijate eesmärgid.*

Miks maalib autor lugejale Cannes'i festivalist nii tumeda pildi? Kirjeldatu ei saa ju olla tõde? Küll aga ehk hoiatus - kirjanik tunneb, et maailm on liikumas sellisesse suunda.

Raamatus on palju tegelasi, kelle kujunemisloos on üks sarnasus: nende lapsepõlv on olnud raske, lootust soovide täitumiseks, edu saavutamiseks peaaegu ei ole. Ometi on nad nüüd Cannes'is, kes rikkana - Hamid, kes kuulsana - Javits, kes moe või filmi alal lootusrikkalt ootusärevil - Gabriela, Jasmine. Viimased on kaks teineteisele täiesti tundmatud inimest. Mõlemad kuuluvad nende hulka, kes on meeleheitel, ei tea, mida oma eluga peale hakata. Jasmine, noor modell, saab üleöö kuulsaks, sest *kiirgab midagi palju võimsamat kui füüsiline ilu. Kuidas seda defineerida? Taeva ja Põrgu abielu, Armastus ja Viha käsikäes.* Gabriela on näitlejanna. Kuulus režissöör palkas ta, *sest hetkel, mil kõik tahavad näidata, milleks nad suutelised on, näitas tema oma tundeid.* Need kaks noort neidu tahavad tõestada, et glamuuri maailmas on veel neid inimesi, kes ei taha reklaamida iseennast, vaid arendada oma annet. Nad tahavad muuta maailma paremaks, kuid saavad vaid õhtu Igori seltsis, kellel on missioon hävitada maailmu - inimesi. Ometi otsustab Igor, et need tütarlapsed vääriavad elu.

Teose peategelase Igori noorpõlvest saab lugeja teada vähe. Küll aga toob autor mitmel puhul esile tema osalemist Afganistani sõjas. *„Ma pole traumeeritud sõjaveteran, kes astub restorani ja laseb huupi automaadi tühjaks. Ma pole terrorist,“* ütleb mees Oliviale. Sellest *paksude kulmudega tüdrukust, kes tänaval kahtlase väärtusega käsitöövidinaid müüb, saab*

Igori esimene ohver, esimene sõnum armastatud Ewale. Tüdruku tapmine erilise *Samozaštšita Bez Oružija* võttega pidi naisele tõestama, et Igor on kõigeks valmis, kaasaarvatud selliste sõnumite saatmiseks, mis annavad teada teiste universumite ja maailmade hävitamisest, ainult selleks, et Ewa aru saaks: Igor mitte ainult ei oota teda tagasi, vaid on valmis ilma ühegi küsimuseta mineviku kustutama.

Ewa, Igori armastatud naine, moekunstnik, oli mehe maha jätnud ja alustanud kooselu väga rikka ja kuulsa moeärimehe Hamidiga. Lahkumise põhjuse selgitamiseks loob Coelho hoiatavalt pildi Igorist kui *tööhoolikust* – telefon võis tööasjus heliseda kas või ööpäevaringselt, naisega suhtlemisest tähtsam oli suhtlemine arvutiga. Oli ta ju ennast üles töötanud ja omas nüüd Venemaa olulisimat mobiilsidefirmat.

Igor on oma missiooniks – tapmise kaudu maailmade hävitamiseks – hoolsalt valmistunud: tal on peale *Samozaštšita Bez Oružija* kägistamisvõtte olemas efektselt ja märkamatuks kasutatav minipüstol ja väga tugev mürk. Igor teab, et Ewa on Cannes'is. Pärast Olivia tapmist saadab ta naisele sõnumi, et on tema pärast maailma hävitanud. Loodetud vastust ei tule. Korraaks haarab Igorit kahetsus – miks tappis ta Olivia, tütarlapse, kes oli oma vaeses eluski vaid süütu kannataja. Mõne aja pärast hakkab Igor tundma, nagu võtaks Olivia temaga järjest kontakti ja õigustaks enda tapmist – tütarlapse hing on nüüd vabanenud elu lootusetust koormast ja on selle eest Igorile isegi tänulik.

Oma 24-tunnise visiidi ajal suudab vene ärimees Cannes'i kuritegevuse statistika lakke lüüa – ohvreid on kokku 6, nende hulgas ka armastatud naine Ewa ja tema uus armastus Hamid. Kui esimesed mõrvad pidid näitama Igori erilist armastust Ewa vastu, siis pikkamööda jõuab tema meeltesse midagi muud. Talle tundub, et mitte naine ei tule päästa, vaid hoopis terve maailm. Ewa kaotab oma tähtsuse, sest Igor usub nüüd, et *tegi õigeid asju, aga valedel põhjustel*. Mitte kõik mõrvad ei toimunud selleks, et naisele sõnumeid saata, osa ka seepärast, et maailma vajas parandamist ja päästa tuli need hinged, kes seda väärised ning lausa ise otsisid. Nii tunneb Igor.

Kuidas on mees sellise seisundini jõudnud? Arvan, et vastuse sellele, miks Igor arvas, et kellelki elu võtmine oma eesmärkide täitmiseks on õige, leiame tema minevikust. Kunagi nooruses oli olnud tema elus aeg, kus tal ei olnud raha, mõjuvõimu ega tähtsaid sõpru. Ta oli vaid sõdur, kes Afganistani sõjas võitlema pidi. Seal ei olnud tapmine mitte ainult kohustuslik, vaid ka heakskiitu vääriv tegevus. Igale mehele lahingus oli küllap tugeva ajupesuga selgeks tehtud, miks on selles sõjas tema ainuõige koht. Sealt siis kogemus, kuidas ilma süümepiinu tundmata keegi teise ilma saata. Samal põhimõttel töötas Igori mõte nüüd edasi. Ta leidis, et esimene ohver Olivia kannatas selles elus, sest ei suutnud oma vägivaldsele poiss-sõbrale vastu hakata, ja Igori arvates oleks tüdruk selle tõttu ühel päeval kaotanud igasuguse iseseisvuse ja jõu oma elu üle otsustada. Seega oli noor neiu täpselt õige inimene ohvriks. Igor uskus, et *tüdruk saab aru, et ta surm polnud mõttetu, vaid ohver suuremale armastusele*.

Niisiis osutab Coelho oma teoses ilmselgelt sellele, kuidas sõda võib inimesele laostavalt mõjuda.

Teine autori mõtte seondub maailmaparandamise ideega.

Kui oled noor, on sul alati unistus: päästa maailm. Mõni unustab selle ruttu, olles veendunud, et on muudki tähtsaid asju, mida teha – näiteks luua perekond, teenida raha, reisida ja õppida ära mõni võõras keel. Teised jälle otsustavad, et on võimalik osaleda milleski nii, et see muudab ühiskonda ja seda, millisena me maailma oma järeltulevatele põlvedele jätame. Nii mõtles uurija Savoy, kes oli tapmisjuhtumeid uurides jõudnud Igorile juba päris kannule.

Selle mõttekäigu jätkuks võiks lugeda autori poolt välja käidud „Luciferi efekti“ kirjeldust:

Paljud õilsad ja ligimese suhtes kaastundlikud inimesed on võimelised järsku täielikult muutuma. Selle kohta on tehtud uurimusi ja sellist muutust nimetatakse „Luciferi efektiks“, tolle Jumala armastatuima inglil järgi, kes tahtis endale sama võimu, mis Jumalal.

Niisiis võib siit nähtavasti välja lugeda Coelho mure inimeste pärast, kellel on edu, rikkust ja võimu – nad võivad hakata tahtma Jumala võimu otsustada elu ja surma üle.

Kas autor laseb mõrvaril karistamatult lahkuda? See küsimus jääbki vastuseta. Igor istub oma lennukisse ja lahkub Venemaale. Samas on vana politseiametnik Morris just ilukirjanduslike teoste abiga arendanud välja teooria, mis aitab teisi politseinikke mõrvari jälile jõuda. Andmeid Igori kohta on kogunenud juba üsna palju...

See raamat pole kerge lugemisvara, kuid paneb mõtlema ja endalt küsimusi küsima. Ma ei lugenud lugu sarimõrvarist, vaid inimesest, kelle arusaamu olid kujundanud armastus ja sõda. Autor ei rääkinud mulle ainult auhannetest inimestest, kes on kuulsuse nimel valmis oma hinge saatanale müüma, vaid jutustas ka loo noortest, kelle ülesandeks oli oma unistuste täitmisega maailma muuta. Mulle tundus tähtsana autori tsiteeritud iidne araabia vanasõna: „*Õnnistatud olgu see, kes annab oma lastele tiivad ja juured*“. Juuri vajame, sest *maa peal on koht, kus me sünnime, õpime keelt, avastame, kuidas esivanemad probleemidest jagu said*. Tiibu aga vajame, sest *tänu tiibadele saame teada teiste inimeste juurtest ja nendega koos õppida*.

Mis tähendus on õigupoolest pealkirjal „Võitja on üksi“? Kes on selles loos võitja? Arvan, et mina, olles selle raamatu lugejana saanud väga palju mõtlemisainet oma maailma kujundamiseks, loomiseks, võin ennast julgesti võitjaks nimetada. Võitja ju ei saa olla hävitaja, vaid looja.

Angela Peeb

Tartu Tamme Gümnaasium

12.b klass

Juhendaja Piibe Leiger